

PRÁCE PŘIJATÉ A OBHÁJENÉ V ROCE 2005

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

Mgr. Pavol Zemko, Th.D.

Olomoucké homiletické směrnice v kontextu doby, homiletiky, homílie a v kontinuální reflexi československých homiletických časopisů od počátku až po konec roku 1989 (příspěvek k dějinám homiletiky na Moravě, Slovensku a v Čechách)

Doktorská disertační práce z oboru praktické teologie

Práce je pokusem otevřít studium moderního kazatelství v Českých zemích a na Slovensku. Vymezena je vznikem homiletických časopisů, aby ukázala na obsahovou a personální kontinuitu katolického kazatelství vrcholících v *Homiletických směrnících* vydávaných v Olomouci v letech 1970–1989. Práce představuje pokus formulovat náhled autora jako svědectví o moderní době, o kontinuitě a diskontinuitě života a identity katolické církve prismatickým úzce vymezeného způsobu nazírání – totiž studiem homiletických časopisů.

Mgr. Ing. Jiří Špiřík, Th.D.

Obnova řádu sv. Basila Velikého v duchu Basilova ideálu mnišského života. Teologicko – spirituální interpretace dějinného rozvoje basiliánského charismatu

Doktorská disertační práce z oboru praktické teologie.

Práce se zaměřuje na studium křesťanského Východu, jmenovitě na obnovu řádu sv. Basila Velikého v duchu jeho mnišského ideálu. Řád se nyní nachází v nových historických podmínkách a úkolem mnichů je na ně odpovědět.

Mgr. Róbert Lapko, Th.D.

Tóbiho chválospev. (Exegetické a teologické štúdium Tob 13,1–14,1)

Doktorská disertační práce z oboru Starého zákona.

Cílem disertační práce je exegetické a teologické studium Tobiášova chvalozpěvu (Tob 13,1–14,1), kterým autor analyzuje poslední modlitbu knihy Tobiáše a ukazuje na to, čím přispívá k tématice biblické teologie. Metodologicky se při práci věnuje především synchronní analýze, důraz klade na textovou kritiku a intertextualitu. Výsledky slouží pro zpracování teologie Tobiášova chvalozpěvu. Poslední modlitbu knihy Tobiáše na základě exegetického a teologického studia

považuje autor za didaktickou modlitbu chvály. Ta v náboženském poučném vyprávění, jakým je kniha Tobiáše, plní funkci literárního a teologického vrcholu knihy.

Mgr. Michael Martinek, Th.D.

Inkulturační cesta církve k mládeži. Spirituální dialog mezi současnou českou mládeží a katolickou církví

Doktorská disertační práce z oboru praktické teologie

Disertační práce přináší konkrétní pastorační návrh pro vedení spirituálního dialogu s mládeží. Předmětem práce je dialog mezi dvěma subjekty, proto je práce rozdělena do tří částí: první dvě části analyzují jednotlivé partnery dialogu, třetí část se věnuje dialogu samotnému. Práce vychází z empirických výzkumů religiozity mládeže a jejich pastorálně-teologické interpretace. Na základě kritéria inkulturační cesty pak navrhuje nový praktický model pro spirituální dialog církve s mládeží a jeho aplikaci ukazuje na konkrétních tématech dialogu. Jako celek tedy postupuje empiricko-kritickou metodou s hlavními kroky: empirická skutečnost a její interpretace (kairologie), kritérium pro zlepšení praxe (kriteriologie), návrh obnovené praxe (praxeologie).

Mgr. Marta Hošťálková, Th.D.

Václav Kubiček jako katecheta a katechetik

Doktorská disertační práce z oboru praktické teologie

Disertační práce představuje Václava Kubička (1866–1951) jako prvního vyučujícího katechetiky na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci, významného katecheta a autora učebnic náboženství, který se snažil o pozvednutí teorie i praxe náboženské výchovy v období první Československé republiky. Na základě analýzy jeho literárního díla v souvislosti s katechetickou praxí a katechetické činnosti je prezentováno jeho pojetí katecheze, a z hlediska kritérií magisteria po Druhém vatikánském koncilu je hodnocen jeho přínos v oblasti katecheze a katechetiky.

Mgr. Jaroslaw Pastuszak, Th.D.

Dialog jako forma vytváření náboženské kultury. Fenomenologie náboženského dialogu

Doktorská disertační práce z oboru praktické teologie.

Předmětem disertační práce je charakteristika náboženství jako kulturně-společenského fenoménu a specifická role dialogu uvnitř a mezi náboženstvími jako nezbytná podmínka kulturotvorného rozměru náboženství. Kultura je prezentována jako projev dialogického vztahu člověka k sobě samému a k transcendentní skutečnosti a zároveň jako specifická forma odpovědi člověka po otázce smyslu jeho pobývání v čase a prostoru. Práce přináší posun ve vnímání plurality nábo-

ženství jako projevu pluriformity. Náboženský pluralismus, tak jak je v práci prezentován, je projevem „různorodosti“ a celistvité neuchopitelnosti Boha. Vědomí náboženského pluralismu jako náboženské pluriformity však není příčinou indiference ve vztahu k odlišnostem, integritě, identitě jednotlivých náboženství a jejich podstatným konstitutivním složkám. Náboženský pluralismus jako fenomén je skutečností, kterou disertace předkládá jako integrační princip dialogu. Disertační práce je přínosem pro sebezporozumění křesťanství v novém kontextu dějin.

Doc. Dr. Ludvík Dřímál, Th.D.

Biblická dimenze v katechezi dospělých po 2. vatikánském sněmu

Habilitační práce z oboru teologie

Dřímálova habilitační práce je stať interdisciplinárního rázu pojednávající nejen o přístupech k Bibli, ale zejména o její roli a použití v katechezi, a to jak z hlediska teorie, tak také z pohledu praxe. První část představuje stručnou rekapitulaci koncilní nauky o Bibli a rozhodující vliv této nauky na obnovu identity katecheze v pokoncilním období. Tématem druhé – ústřední části práce – je Bible v oblasti katecheze, a to se zřetelným zaměřením na metodologii katecheze s dospělými osobami. Z tohoto důvodu je do této části zařazena též kapitola, shrnující poznatky z oblasti rozvoje osobnosti a výchovy víry člověka v období dospělosti. Další kapitoly naznačují snahu o propojení teorie s praxí. Autor začíná rovinou obecnou: zatímco téma zůstává stejné, přistupuje k němu nyní především z didaktického pohledu, v němž nechybí podrobný popis vybraných metod katechetické práce s biblickým textem. Závěrečnou část tvoří výběrový výčet „míst“ – subjektů místní církve, v nichž se uskutečňuje určitá forma víceméně systematické katecheze buď bezprostředně s textem Písma, nebo na jeho základě.

Doc. Dr. Jiří Kašný, Th.D.

Bůh nás povolal k pokoji (1Kor 7, 15).

Kanonická řízení ke zrušení manželství in favorem fidei

Habilitační práce z oboru teologie

Tématem této studie jsou kanonická řízení ke zrušení manželství ve prospěch víry v katolické církvi latinského obřadu. V první části je komentován historický vývoj kanonických řešení konfliktů mezi setrváním v manželství a rozhodnutím pro život podle nově přijaté křesťanské víry. Konkrétně jde o pavlovské privilegium, tři papežské konstituce ze šestnáctého století a řízení ke zrušení manželství ve prospěch víry z dvacátého století. Ve druhé části jsou na základě deseti principů k obnově současného kodexu formulována kritéria, která jsou použita ve třetí části k analyzování a hodnocení dnešních kanonických řízení ke zrušení manželství ve prospěch víry, aby se ukázalo, nakolik tato řízení umožňují konkrétním lidem vyřešit jejich životní problémy manželství a víry. Studií doplňují dvě přílohy: překlad Deseti principů z preface ke kodexu kanonického práva z ro-

ku 1983 a oficiální latinský text a studijní překlad do češtiny nejnovějších norem Potestas Ecclesiae z roku 2001.

Doc. PhLic. Ing. Miloš Raban, Dr.theol.

Der Sinn der Menschlichen Existenz nach der Existenzanalyse

Habilitační práce z oboru teologie

Habilitační práce se zabývá z určitého hlediska neuralgickým tématem poměru mezi psychologii a teologií potažmo spiritualitou. Zabývá se „analýzou existence“ významného židovského psychologa Viktora Frankla a dalšími psychologickými školami a směry, a to s ohledem na otázku smyslu lidské existence. Snaží se z těchto škol vytěžit inspiraci pro pastorační práci, kde se může otázka po smyslu života také vyskytnout a hrát významnou roli.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Mgr. Petra Gabrielová

Svatá válka jako motiv I. křížové výpravy do Levanty v 11. století

Doktorská disertační práce z oboru teologie, 272 s.

Práce se zabývá odbornou analýzou byzantského podílu na křížovém tažení v 11. století. Přínosem je i diskuse nad pojmem války z náboženského pohledu. Zajímavá je i kapitola Vztah mezi islámem a křesťanskou civilizací ve středověku.

Mgr. et Mgr. Eva Vymětalová Hrabáková

Futuristické a prezentní koncepce v eschatologii kanonických evangelií

Doktorská disertační práce z oboru teologie, 181 s.

Práce obsahuje nový pohled na problematiku vztahu prezentní a futuristické eschatologie. Ontologická a kvalitativní koncepce eschatologie je výzvou k aktivitě. Království Boží je Boží dílo, ale při správném pochopení eschatologie a etiky, která je s ní nerozlučně spojena, vyplývá poznání, že člověk může a má přejít od pasivního očekávání k aktivní činnosti orientované na realizaci eschatologických obsahů.

Mgr. Renata Chytilová

**Liturgický život Církve československé husitské.
Percepce liturgie mladou generací církve**

Doktorská disertační práce z oboru teologie, 188 s.

Disertace podává na základě studia nejnovějších ekumenických dokumentů pronikavý vhled do problematiky liturgického slavení a jeho jednotlivých aspektů s přihlédnutím k liturgické tvorbě Církve československé husitské, a to s teologickou citlivostí a erudicí. Jasným vymezením pozic CČSH a jejího specifického vývoje v oblasti liturgie otevírá se řada témat, která mají zásadní důležitost pro ekumenický dialog, protože do její liturgické tvorby zasahoval katolicismus, pravosláví a protestantismus.

Mgr. Eva Machová

Zdravotní kaplanství (Spirituální péče o nemocné)

Doktorská disertační práce z oboru teologie, 285 s.

Práce mapuje situaci duchovní péče o nemocné v ČR i v jiných zemích a představuje pokusy o sjednocování těchto aktivit v rámci Evropy. Je zvažován i vztah mezi přístupem teologickým a medicínským k nemocnému člověku a otázkou „jakým způsobem ovlivní spiritualita osobní postoj k nemoci“. Prostor je též věnován spiritualitě v péči o nemocné a odlišení spirituality od religiozity. Autorka se podrobně zabývá terminologií v kontextu „poskytování duchovní péče“ a postavením kaplana ve zdravotnickém týmu a v instituci nemocnice a jeho vztahu k nemocnému a pravidlům poskytování duchovní péče.

Mgr. Klára Břeňová

**Smrt a perspektivy existence po smrti
v náboženství starozákonního Izraele
v kontextu představ starověkého Předního východu**

Doktorská disertační práce z oboru teologie, 184 s.

Doktorská disertace pojednává o smrtelnosti člověka v hebrejském myšlení, reflexi smrti, existenci po smrti, smrti jako nepříteli, o perspektivách života po smrti a počátcích víry ve vzkříšení a nesmrtelnosti duše. Autorka staví vedle sebe biblické představy a představy národů Předního východu ve shora uvedených jednotlivých částech disertace.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE –
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

R. A. Diles, M. Div.

The Old Testament and Restoration: A Comparison of the Approach to the Use of the Old Testament in Restoration Movements of Fifteenth-Century Tabor and Nineteenth-Century America, As Seen in the *Confessio Taboritarum* of Nicholas Biskupec of Pelhřimov and in Selected Works of Alexander Campbell

Doktorská disertační práce z oboru historická teologie

Tato práce zkoumá a srovnává jeden teologický aspekt táborského obnovného hnutí s podobným aspektem amerického obnovného hnutí 19. století – postoje ke Starému zákonu a jeho použití, jak je najdeme u Mikuláše Biskupce z Pelhřimova (v jeho *Confessio taboritarum*) a u Alexandra Campbella (v jeho *Sermon on the Law*). Autor dokládá zřetelné shody a podobnosti těchto dvou naprosto nezávislých pozic ve způsobu užití Starého zákona a jeho interpretace přes časovou vzdálenost téměř čtyř století a analyzuje jejich rozdílné přijetí v příslušných sociálních a kulturních souvislostech.

Mgr. Jiří Hoblík

Spor o profétii

Doktorská disertační práce z oboru religionistika, 885 + 1428 s.

Autor historicky a fenomenologicky zpracovává fenomén staroizraelské profétie, jmenovitě hledisko sporu o to, co vlastně profétii je. Ukazuje profétii jako jev konfliktní – konflikty utvářené a konflikty vyvolávající. Snaží se přitom uchopit jev v celé šíři dostupných materiálů ve třech krocích – úvodní vymezení tématu a přístupu k látkám, včetně shrnutí dosavadního bádání; střední exegetická část, v níž analyzuje příslušné texty; závěrečná část shrnující jednotlivé aspekty sporu mezi „alternativní“ a „oficiální“ profétii v náboženství starověkého Izraele.

Mgr. Jiří Kouba

Kritika Wellhausenových Prolegomen k dějinám kultu a Izraele

Doktorská disertační práce z oboru religionistika, 592 s.

Práce zpracovávající z kritického hlediska Wellhausenovu vědeckou metodologii, představující dosavadní Wellhausenovské bádání a přehledně mapující spor o pojetí dějin starého Izraele. Vedle přesvědčivé kritiky Wellhausenova postoje k biblické chronologii a důrazu na potřebu přiměřené interpretace biblických údajů předkládá i vlastní (sporný) pokus o interpretaci biblické numerologie a poukazuje na souvislost mezi myšlenkou obnovování narušeného stvořitelského řádu a funkcí obětního kultu ve starém Izraeli.

Mgr. Petr Krynský

**Raně křesťanská profetie a její hodnocení novozákonní církví
Příspěvek k dějinám raně křesťanské profetie**

Doktorská disertační práce z oboru Nový zákon, 185 s.

Problematika profetie, kterou autor zpracovává, se stala v posledních desetiletích nově aktuálním tématem křesťanské teologie. Práce shrnuje dosavadní bádání o tématu, podává vymezení obsahu pojmů v kontextu biblickém i mimobiblickém, zkoumá fenomén prorocství a jeho hodnocení v novozákonní době a naznačuje aktuální souvislosti v dnešním církevním životě. Pracuje přitom s kanonickými i mimokanonickými texty a vypracovává typologii prorockého poslání, jak je nachází v různých vrstvách Nového zákona či deuteronakonických spisů.

Mgr. Tabita Landová

Kázání a profetie. Teologie kázání K. Bartha a J. L. Hromádky

Doktorská disertační práce z oboru praktická teologie, 237 s.

Práce předkládá přehled a analýzu kazatelské činnosti dvou velkých postav evangelické teologie 20. století, přičemž vynikne ediční zanedbání teologického odkazu Hromádkova v českém evangelictví. Dokládá, že homiletika obou zkoumaných autorů je založena na biblické profétii, vyrovnává se obdobně s napětím mezi moderním kritickým myšlením a tradičním pojetím křesťanství a svým christologickým zakotvením umožňuje pojímat kázání jako legitimní lidskou řeč o Bohu.

Mgr. Petr Pabian

**Christianity in Conflict over Modernity:
Czech and Dutch Christians in the Nineteenth Century**

Doktorská disertační práce z oboru historická teologie, 354 s.

Základní teze autorovy práce zní, že křesťanství nebylo v konfliktu s modernitou, ale svou vlastní verzí modernity se účastnilo obecného sporu o pojetí modernity ve druhé polovině 19. století. Analýzu problému demonstruje na třech aspektech modernity: na problému náboženské plurality, na pojetí národnosti a národa a na postavení a úloze žen ve společnosti. Poukazuje přitom na dosud přehlížené aspekty působící na proces sekularizace v evropské společnosti a přináší řadu podnětů k dalšímu bádání.

Mgr. Mikuláš Vymětal

**Zjevení v keři: Literární analýza výkladu Ex 2,23-4,17
v midraši Exodus Raba**

Doktorská disertační práce z oboru Starý zákon, 263 s.

Jádrem práce je český překlad části midraše Exodus Raba, jeho kritické porovnání s dalšími podobnými texty, analytický výklad a pokus o syntetické zhodnoce-

ní látky. Literární a teologická analýza midrašického materiálu na základě převážně hebrejských textů je provázena pohledy do dějin vývoje rabínské literatury v jejím časovém i žánrovém rozměru, řadou ukázek z dalších děl rabínské literatury a literárně-kritickou rozpravou o biblickém textu, který je základem midrašického výkladu. Práce zpřístupňuje českému čtenáři původní projev rabínského myšlení v jeho dobovém a myšlenkovém kontextu.

Mgr. Viktor Ber

**The Hebrew Word היה as a Macrosyntactic Signal:
the Case of יהי and the Infinitive with Prepositions ב and ע
in Narrative Texts**

Doktorská disertační práce z oboru Starý zákon, 302 s.

Práce se zabývá makrosyntaktickou analýzou hebrejských textů Starého zákona a na tvarech vybraného slovesa ověřuje možnosti a přínosy takového metodologického postupu. Vychází z práce badatelů jako W. Schneider či E. Talstra a na jednom detailu provádí pokud možno vyčerpávající zkoumání. Práce je přínosem pro odborníky v oblasti biblické, především starozákonní lingvistiky. Její heuristická hodnota spočívá v detailním doložení několika syntaktických pravidel, naznačených ve funkcionálně koncipovaných hebrejských gramatikách.

Mgr. David Biernot

Nitrobiblická exegeze v Deuteronomiu

Doktorská disertační práce z oboru Starý zákon, 269 s.

Práce přináší shrnutí soudobé diskuse o biblické knize Deuteronomium a jejím vztahu k tzv. Deuteronomistickému dějpravnému dílu. Její příspěvek k diskusi o růstu jednotlivých tradic a vzniku kanonických textů je zároveň široký i detailní. Zpracovává důkladně i fenomén intertextuality a s jeho pomocí vysvětluje kanonický proces jako snahu o dosažení a udržení koherence dané komunity. Dochází k závěrům, že kánon Starého zákona mohl být v pohybu až na práh změny letopočtu, čímž by se okruh biblických a rabínských autorů dostal časově do značné blízkosti. Práce je cenným příspěvkem k dějinám interpretace biblických textů.

Mgr. Filip Čapek

**Hermeneutika Hebrejské Bible:
Kánon jako interpretační možnost rozvedená
na pozadí díla B. S. Childse a J. A. Sanderse**

Doktorská disertační práce z oboru Starý zákon, 369 s.

Práce z oblasti starozákonní hermeneutiky se věnuje otázkám kanonického přístupu k interpretaci bible. Sleduje vznik a vývoj diskuse o biblickém kánonu a dějiny bádání o něm a spor o přiměřenou interpretaci demonstruje na dvou výraz-

ných koncepcích: kanonický přístup reprezentovaný Brevardem S. Childsem a kanonická kritika Jamese A. Sanderse. Autor předkládá podrobnou analýzu jejich pozic a upozorňuje na rozdíly mezi nimi, které byly často chybně přehlíženy. Závěry práce poukazují na konkrétní důsledky uplatnění kanonických interpretačních postupů v oblasti systematické až etické.

Mgr. Petr Gallus

Pojetí víry u P. Tillicha a K. Bartha

Doktorská disertační práce z oboru Systematická teologie, 414 s.

Práce předkládá analýzu klíčového teologického pojmu u určujících postav evangelické teologie 20. století v Evropě a ve Spojených státech a pokouší se o srovnání jejich přístupů. Rozdíl v jejich chápání víry je i rozdílem v jejich chápání role teologie a jejího úkolu, což autor sleduje a podrobně rozebírá na důležitých dílech obou autorů.

Mgr. Zsolt Görözdi

Pojetí církve ve významnějších církevních řádech reformačních církví

Doktorská disertační práce z oboru Praktická teologie, 175 s.

Práce představuje příspěvek k reformační ekklesiologii, když na základě analýzy vybraných církevních řádů sleduje aplikaci reformační teologie do praxe budování církve ve Střední Evropě 16. a počátku 17. století. Zabývá se luterskou, kalvínskou a bratrskou teologií církve, jak se odráží v jejich řádech, sleduje funkci církevních řádů v příslušných tradicích a dějinném kontextu a nechává vyniknout rozdíly mezi různými reformačními ekklesiologiemi.